REFVTATIO

TORTV RAE TORTI

Seu

Contra Sacellannm Regis Angliæ, quod cauſam ſui Regis negligenter egerit.

Authore

R. P. MARTINO BECANO,
Societatis IESV Theologo.

Cum licentia ſuperiorum.
MOGVNTIÆ,
Typis IOANNIS ALBINI.
ANNO M. DC. X.

R^{mo} AC ILLVSTRISSIMO PRINCIPI, AC DOMINO D. IOANNI SVICARDO S. Sedis Moguntinæ Archiepiſcopo, S. Romani Imperij per Germaniam Archicancellario, & Principi Electori, Principi ac Domino ſuo clementiſſimo.

MARTINVS BECANVS

PRodierunt nuper, R^{me} & Illuſt^{me} Princeps, duo libri ex Anglia: quorum alter Sereniſſimi Regis Iacobi; alter Sacellani ipſius titulum præ ſe ferebat. Vtrumq́; qua potui breuitate ac modeſtia, vtpote Romanæ Eccleſiæ palam repugnantem, Veritatis ſtudio refutaui. Et quidem prioris refutationem, Inuictiſſimo Imperatori Rodolpho, Sere-

nißimis Regibus & Illustrißimis Christiani orbis Principibus (inter quos Tu emines) inscripsi ac dedicaui: posterioris verò, Amplißimo Tuo Nomini, speciatim nuncupãdam censui. Causa duplex est. Vna, quod cùm catholicæ fidei ac religionis propugnãdæ gratiâ, hic labor à me susceptus sit; nullius patrocinio potius, quàm Tuo, qui eiusdem fidei in Germania magnus propagator ac protector es, in lucem exire debeat. Altera, quod tua in nostrum Archiepiscopale Collegium Moguntinum merita & beneficia iure id exigant. Accipies, opinor in bonam partem; & quod obsequij ac obseruantiæ testificãdæ causa sincerè à me factum est, serena mente interpretaberis. Deus opt. Max.

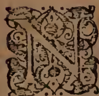
RE-

REFVTATIO TORTVRÆ TORTI,

Seu

In Sacellanum Regis Angliæ.

Nuper ſcripſiſti librum pro tuo Rege, contra Matthæũ Tortum, cum hoc titulo; TORTVRA TORTI. Nomen tuum non prodis; ſed inſinuas te eſſe Sacellanum, Eleemoſynarium, Tortorem. Ego quod honorificentius eſt, Sacellanum te appellabo. Diſputas autem in eo libro de his tribus potiſſimum capitibus. PRIMO, de Iuramento fidelitatis, quod Rex tuus exigit à ſuis ſubditis. SECVNDO, de primatu Regis in rebus Eccleſiaſticis. TERTIO, de poteſtate Papæ. Si verba ſpectem, ſatis cultus ac elegans es. Si laborem ac diligentiam, non culpo otium. At multa alia ſunt, quæ non

 æquè

æque probem. Hæc maxime. PRIMVM, quod ad cõuitiandum ſis proiectiſſimus. SECVNDVM, quod multa falſa & abſurda paſsim inſpergas. TERTIVM, quod Primatum Regis tui, quem aſtruere volebas, euertas potius, quam ſtabilias. Quo nihil turpius. De his tribus hoc ordine dicturus ſum.

1. *De conuitiis Sacellani.*
2. *De Paradoxis illius.*
3. *De Primatu Regis per eum euerſo.*

IGnoſces, ſpero, ſi hæc tria modeſtè ob oculos tibi proponam; tum tui, tum aliorum gratia. Tui, vt teipſum agnoſcas, &, ſi fieri poteſt, ad ſaniorem mentem redeas. Aliorum, vt intelligant, non temerè tibi fidendum eſſe, qui toties & tam enormiter, in rebus magni momenti lapſus ſis. Audi patienter.

CAPVT I.

De Conuitiis Sacellani.

1. STatim in ingreſſu Torturæ reprehendis

hendis Matthæum Tortum; quod totus in conuitiis sit. Sic enim de eo scribis; *Per librum totum ita petulans, ita immodestè immodestus, ita totus in conuitiis, facile vt quiuis, Matthæum Tortum esse, possit intelligere*, At tu, mi homo, longè superas Matthæum Tortum in hoc genere. Nemini parcis. Omnes, vbi minima occasio est, conuitio aliquo lacessis. Clementem 8. vocas *perfidum*; Cardinalem Bellarminum, *votifragum*; Nicolaum Sanderum, *mortalium mendacissimum*; Edmundum Campianum, & alios, qui pro Catholica fide martyrium passi sunt, *proditores*; Iesuitas, *atrocissimorum facinorum authores*; Catholicos, *de Malchi prosapia, qui præcisâ aure dextrâ, omnia sinistrâ audiant, & interpretentur*. Omitto quæ in Matthæũ Tortum petulanter despumasti.

2. Hæc & similia conuitia, quæ tibi domestica sunt, vt video, non decent bonum virum. Multo minus Sacellanum aut Eleemosynarium Regis, qualem te esse vis. Tortorem fortè non admodum dedeceant. Nec est, quod te excuses exemplo Matthæi Torti, quasi is prior lacessierit te conuitio. Primùm, non ita est.

3. Neminem adhuc negaſſe, Reges veteris Teſtamenti, habuiſſe Primatum in Eccleſia.
4. Reges Noui Teſtamenti, eſſe paſtores ouium CHRISTI.
5. Reges ſæpè in Scriptura vocari *Chriſtos* ſeu *Vnctos domini*; at Sacerdotes aut Pontifices, nunquam ſic vocari.
6. Si Pontifex præter CHRISTVM, eſſet caput Eccleſiæ; monſtroſam ac bicipitem fore Eccleſiam.
7. Si Pontifex haberet poteſtatem deponendi Reges, meliori conditione fore ethnicos, quam Chriſtianos Reges.
8. Si Pontifex velit habere regnum temporale, ſuadendum eſſe, vt diabolum adeat, & ab eo petat.
9. Excommunicandi poteſtatem, non eſſe Petro Apoſtolo, ſed Eccleſiæ datam.
10. Prophetiam Apocalypſis de Antichriſto, iam impletam eſſe, ac proinde claram & minimè intricatam.
11. Reges Daniæ & Sueciæ, nec non Principes Germaniæ, conſentire Regi Angliæ in rebus fidei.
12. Regi Angliæ non eſſe iam liberum mutare Religionem, aut Catholicam in

regno suo permittere, eo quod bis iurauerit, se id non facturum.
13. Bellarminum esse Votifragum, eo quod ex Iesuita factus sit Cardinalis.
14. Catholicos docere, fidem non esse seruandam, & perfidiam esse licitam.
15. Catholicos esse de prosapia Malchi, eo quod nihil dextrè, sed omnia sinistrè interpretentur. Hæc pauca ex multis breuiter examinanda sunt.

PARADOXVM I.

2. PRimum ergo ais, Puritanos in Anglia sincerè iurare in primatũ Regis. Verba tua sunt hæc, pag. 379. in fine; *Quos verò Puritanos appellat, si Regium Primatum detestentur, detestãdi ipsi. Profitentur enim, subscribunt, iurant indies. Sed & illi, quod faciunt, ingenuè faciunt*, id est, ingenuè profitentur Primatum Regis, ingenuè subscribunt, ingenuè iurant.

3. At Rex tuus multò aliter de illis sentit, in monitoria Præfatione ad Imperatorem. Reges & Principes. Sic enim de illis loquitur; *Præclara sanè laus, præclarum encomium, quo Puritanos ornaui, cùm me plus fidei, vel in illis efferis, cùm montanis, tum limitaneis*

m itaneis latronibus, quàm in hoc genere hom i num inueniſſe profeſſus ſim. Vide nunc, quàm longe abeas à tuo Rege, à tuo capi, te, & Primate Eccleſiaſtico. Rex profi. tetur, ſe plus fidelitatis inueniſſe in effe. ris latronibus, quàm in Puritanis. Tu con. tra aſſeris, Puritanos ingenuè facere, quod faciunt. Igitur, *ingenui* tibi ſunt, qui Regi, pluſquã *efferi latrones.*

4, Addit Rex; *Ego à Puritanis, non ſolum à Natiuitate continuò vexatus fui; verum e- tiam in ipſo matris vtero propemodum extin- ctus, antequam in lucem editus eſſem.* Quid tu ad hoc? An repetes illud tuum ſolen- ne; *Puritani quod faciunt, ingenuè faciunt?* Nimirum ergo, vt tu quidẽ interpretaris, ingenuè voluerunt Regẽ in vtero mater- no extinguere, antequã in lucẽ editus eſ- ſet. Et hoc, in tuo Sacello, eſt, *ingenuos eſſe?*

5. Pergit Rex; *Ego in meo ad filium libro multo acrius ac vehementius in Puritanos, quàm Pontificios inuectus ſum.* Igitur ex ſentẽtia Regis, Puritani deteriores ſunt, quàm Pontificii. At tu Pontificios vocas *proditores.* Puritani ergo proditoribus de- riores ſunt Et tu tamen ſcribis, ingenuè eos facere, quod faciunt?

6. Ite

6. Iterum Rex; *Mihi præcipuus labor fuit, deiectos Episcopos restituere, & Puritanorum Anarchiam expugnare.* Nimirum, Puritani Anarchiam amant; Monarchiam seu Primatũ detestantur. Rex contra; Anarchiam expugnat, Primatũ statuit. Nunc quæro, si Primatum detestantur Puritani, quomodo possunt in genuè iurare in Primatum? Vel ergo Puritani, non amplius Puritani sunt: vel si sunt, qui fuerunt; Anarchiam amant & Primatum detestantur. Non ergo *ingenuè*, sed *subdolè* faciunt, quod faciunt.
7. Vide, quàm in omnibus Regi tuo contrarius sis. Quos accusat ille, tu purgas. Sed tamen ab impudentia purgare non poteris. An non grandis impudentia est, & (si vis) imprudentia, quod Caluinistæ in Germania & Hollandia, qui nihil aliud, quàm Puritani sunt, toties ausi fuerunt recudere *Monitoriam* Regis tui *Præfationem*, in qua tam apertè perstringuntur? Quid enim magis spectare potest ad illorum ignominiam, quàm quod publico Regis testimonio habeantur deteriores latronibus, quippe qui in mortem Regis, adhuc in vtero materno existen-

existentis, crudelissime conspirarint? Et hanc tantam ignominiam, typis identidem diuulgare, nec infamiam publicam extimescere, nonne impudentia est? Et tibi nihilominus *ingenuè* faciunt, quod faciunt.

PARADOXVM II.

8. AIs Primatum Ecclesiasticum, omni iure, deberi Regibus. Hæc enim sunt verba tua, pag: 90. *Primatus spiritualis debetur Regibus omni iure.* Videamus, an ita sit. Ius, vt nosti, aliud naturale, aliud positiuũ est. Hoc iterum, aut diuinum, aut humanum. Diuinũ aliud Veteris, aliud Noui Testamẽti. Similiter, Humanũ aliud canonicum, aliud ciuile. Vis ergo, omni hoc Iure Primatum Ecclesiæ deberi Regibus? Ita apparet. At alibi fateris, solo iure veteris Testamenti deberi. Non igitur omni iure. Sic enim scribis pag. 363. *A more institutoq́; Israelis orditur Apologia; inde enim vim habet, atque neruos suos quæstio hæc omnis* (de Primatu.) *In Israele enim populo suo regnum instituit DEVS, & Ecclesiam in regno, ex mente sua. Exemplum inde nobis sumendum est, cum in*

Testamento nouo nullũ habeamus. Nusquam ibi in vnum coaluerunt Ecclesia & Imperium; procul se habuit Imperium ab Ecclesia.

9. Agnoscis, opinor, hæc tua verba, quæ te condemnant. Nam si quęstio de Primatu, vt hic affirmas, non aliunde, quàm ex more & instituto populi Israelis vim suã habet; non ergo ex iure naturali, nõ ex diuino noui Testamẽti, nõ ex Canonico aut ciuili. Quomodo ergo *ex omni Iure?* Rursum, si in nouo Testamento *nusquã in vnũ cöaluerunt Ecclesia & Imperiũ*; Ergo iure noui Testamenti nõ necesse est, in vnũ coalescere:! Ergo nõ *omni Iure.* Et sanè, si nusquã antea in nouo Testamento; quomodo nunc in Anglia, tam serò in vnũ cöalescunt? Hic te ipsum plane constringis.

PARADOXVM III.

10 Ais, neminem adhuc negasse, Reges veteris Testamẽti habuisse Primatum Ecclesiæ. Sic enim habes pag. 364. *In Israele autem, nondum os reperi tam durum, quod negare etiam auderet, præcipuas in re Religionis partes, penes Regem extitisse.* At ego, non vnum, sed multos reperi, qui id ausi sunt negare. Ausi sunt ex vestra Anglia, Nicolaus Sanderus, lib. 2. de visibili mo-

narchia

narchia ecclesię ca.3. in solutione quintæ Obiectionis Protestantiũ, & Thomas Stapletonus lib. 5. principiorũ fidei doctrinalium. c. 23. Ausi ex nostris Bellarminus li. 1. de Cõciliis, c.20. Iacobus Gretserus lib. 2. considerationũ ad Theologos Venetos, consid. 1. 2. & 3. Adamus Tannerus lib. 1. defensionis Ecclesiasticæ libertatis, cap. 15. & alij.

11. Hi omnes, locis citatis, proponunt argumentum, quo vos vti soletis ad probandũ Regis Primatũ in rebus Ecclesiasticis. Est autem hoc. *Moses, Iosue, Dauid, Salòmon Iosias, & alii Reges Veteris Testamenti habuerunt Primatum Ecclesiæ: Ergo etiam Reges Noui Testamenti habent.* In solutione huius argumenti, omnes negant antecedens. Negant, inquam, Reges Veteris Testamenti, si præcise spectemus potestatem Regiam, habuisse primatum Ecclesiæ: tametsi concedant, aliquos ex ijs habuisse, non ordinario iure, tanquam Reges; sed quatenus erant simul prophetæ aut Pontifices, per extraordinariam concessionem. Verba Bellarmini sunt hæc; *Respondeo primi, Mosen non solum Principem, sed etiam summum sacerdotem fuisse, vt patet*

patet ex psal 98. Moses & Aaron in sacerdotibus eius. Iosue autē, Dauidem, Salomonem, & aliquos alios, non solū Reges, sed etiā Prophetas fuisse, quibus DEVS quædam extraordinariè committebat, quæ ad Sacerdotes alioquin ex officio spectabant. Hoc modo Salomon Rex amouit Abiathar à sacerdotio, & constituit Sadoc pro eo. Id enim fecit, non vt Rex, sed vt Propheta ex diuina inspiratione. Dico secundò, alios Reges synagogæ, qui boni fuerunt, nunquam se miscuisse in negotiis sacerdotalibus; & si quando se miscuerunt, punitos fuisse. Similia habent alij.

12. Hoc tamen addo (in quo tu fallis, aut falleris) nonnullos ex prædictis authoribus, non solum negare antecedens, sed etiam consequentiam argumenti. Itaque duas adhibent solutiones. Prior est hæc; *Negamus Reges veteris Testamenti habuisse primatum Ecclesiæ.* Posterior hæc; *Etiamsi daremus Reges veteris Testamenti habuisse Primatum Ecclesiæ; non tamen sequeretur, etiam Noui Testamenti Reges eum habere.* Cuius rei varias assignant causas. Vide, quæ in eiusdem argumenti solutione à me dicta sunt in Refutatione Apologiæ Regis Angliæ, cap. 2.

PARADOXVM IIII.

13. AIs Reges noui Teſtamenti, eſſe Paſtores ouium CHRISTI: & quamuis illa verba, *Paſce oues meas*, Petro dicta ſint; tamen etiam ad Reges Chriſtianos pertinere. Ideo autem illis dicta non eſſe, quia tempore CHRISTI nulli erant Reges Chriſtiani, quibus cura ouium committi poſſet. Sic enim habes pag. 53. *Rex noſter* (Angliæ) *eſt Dux gregis ſub Chriſto Paſtorum Principe. Sunt & alij Reges Chriſtiani ad vnum omnes, ſua ſi iura noſsent, & vel vires illis, vel animus non deeſſet*. Et clarius, pag. 91. *Neque quicquam ad rem, quod de Chriſto addis, non Regem aliquem, ſed Apoſtolum Gregis ſui Paſtorem deſignante. Certè, vt nec Regem ſub lege, quia nondum ibi Rex vllus; at vbi iam Rex, tum nec ei Paſtoris nomen negatum: ita ſub Euangelio, cum nõ eſſent Reges adhuc, qui tum nulli erant, Paſtores eſſe non poterant. At vbi Reges Chriſto nomen dederant, tum demum, non minus Paſtores hi, quam olim Reges Iſraelis. Quod ſi autem ab initio ſtatim nomen Chriſto dediſſent, nulla ratio, quo minus gregis Chriſtiani Paſtores deſignari potuiſſent.*

14. Non vnum, ſed multa hic Paradoxa.

illa non intelligi de pastione Verbi & doctrinæ; aut Regi conuenire, vt pascat verbo & doctrina; aut certè Regem non esse Pastorem ouium CHRISTI. At hæc omnia contra te sunt. Vis verba CHRISTI intelligi de pastione verbi & doctrinæ. Vis Regem non pascere oues CHRISTI verbo & doctrina: Vis Regem esse Pastorem ouium Christi. Quo tandem euades?

16. Tertiò quæro, quare alii Reges Christiani non vsurpent sibi officium pastorale, si verè pastores ouium CHRISTI sunt? facerēt, inquis, *sua si iura nossent, & vel vires illis, vel animus non deesset.* At quid hoc aliud est, quàm dicere Regē Angliæ scientem esse, reliquos ignorantes? illum vires habere, reliquos impotentes esse? illū animosum, reliquos timidos & ignauos esse? ita fit, vt dum Regi tuo assentari vis, in alios contumeliosus existas.

PARADOXVM V.

17. AIs Reges sæpè in scriptura vocari Christos, seu Vnctos Domini: at Pōtifices aut Sacerdotes, nunquā sic vocari: ideoq; male fecisse Matthęū Tortū, q̄ Pontificē Romanū eo nomine appel-

in quibus ſacerdotes dicuntur *Vncti*. Non ergo ſoli Reges dicuntur *Vncti*. Hoc diſcere poteras ex Auguſtino, in pſal. 26. circa titulum pſalmi, vbi docet, olim in veteri Teſtamento, vnctos fuiſſe Reges & Sacerdotes, idque propterea, quod vtrique figurarent vnum CHRISTVM, qui erat futurus Rex ſimul & Sacerdos. Verba Auguſtini ſunt hæc. *Tunc vngebatur Rex & Sacerdos. Duæ iſtæ illo tẽpore, unctæ perſonæ. In duabus perſonis præfigurabatur futurus vnus Rex & Sacerdos, vtroq; munere vnus CHRISTVS; & ideo Chriſtus à Chriſmate.* Et in pſal. 44. circa illa verba, *Vnxit te DEVS*, ſic ſcribit; *Vnctum audis; CHRISTVM intellige: Etenim Chriſtus à Chriſmate. Hoc nomen quod appellatur Chriſtus, vnctionis eſt; Nec in aliquo alibi vngebãtur Reges & Sacerdotes, niſi in illo regno, vbi CHRISTVS prophetabatur & vngebatur, & vnde venturum erat CHRISTI nomen. Nuſquam eſt alibi omnino, in nulla gente, in nullo regno.*

20 Igitur ex ſententia ſcripturæ & Auguſtini, non minus ſacerdotes, quàm Reges, dicuntur *Vncti*. At inquies, non dicuntur *Chriſti Domini*, ſicut Reges. Sed primùm, nihil hoc obſtat. Non enim de

vocibus, sed de re per voces significata, disputamus. Porro hæ duæ voces, *Christus*, &, *Vnctus*, eandem rem significant. Et, vt loquitur Augustinus. *Hoc nomen, qu d appellatur Christus, vnctionis est.* Deinde, falsum assumis. Non solum *Vncti*, sed etiam *Christi* vocantur Sacerdotes in scripturis. Sic enim legimus 2. Machab. 1. 10. *Populus, qui est Ierosolymis, & in Iudæa, Senatusque & Iudas, Aristobolo Magistro Ptolomei Regis, qui est de genere Christorum Sacerdotum, & his, qui in Ægypto sunt, Iudæis salutem & sanitatem.* Aduerte. Aristobolus est de genere Christorum Sacerdotum. Sacerdotes igitur CHRISTI, id est, *Vncti* vocantur. Quid vis amplius?

21. Dices. Hæc omnia intelliguntur de sacerdotibus Veteris Testamenti. Vellem autem videre locum, vbi Pontifex Noui Testamenti? (nimirum Papa) vocetur *Christus*, seu *Vnctus*. Audi. Vellem viciſsim videre locum, vbi Reges Noui Testamenti vocentur eo nomine. An tibi liceat, hoc nomen, quod olim antiquis Regibus & Sacerdotibus tributum est à Spiritu sancto; ad

Re-

Regem Angliæ transferre; & nobis non liceat, simili iure, transferre ad Pontificem? Nimis multum tibi arrogas.

22. Addo, in Nouo Testamento, semel duntaxat reperiri hoc nomen, *Christus Domini*, in ea significatione, de qua agimus; nempe apud Lucam cap. 2. v. 26. vbi dicitur; *Responsum acceperat Simeon à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini.* Hic Saluator noster appellatur *Christus Domini*, id est, *Vnctus à Domino.* Vnctus autem, & Rex, & Sacerdos, vt Augustinus supra notauit. Non oleo corporali, vt olim Reges & Sacerdotes in Veteri Testamento; sed oleo spirituali, id est, spiritu sancto. In eo enim *requieuit Spiritus Domini, Spiritus sapientiæ & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, Spiritus scientiæ & pietatis*, vt est apud Isaiam cap. 11. 3. Et hoc est, quod Dauid prædixit, psam. 44. 8. *Vnxit te DEVS, DEVS tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis*, id est, DEVS vnxit te in Sacerdoté & Regem, peculiari quodam modo, præ aliis Regibus & Sacerdotibus.

Nam te vnxit Spiritu Sancto: illos oleo tantum corporali. Hinc colligo, cum Reges & Sacerdotes Veteris Testamenti propterea vncti fuerint oleo corporali, vt essent figura seu typus futuri Messiæ, qui vngendus erat in Regem & Sacerdotem oleo spiritali; eo magis hoc nomen, *Vnctus*, seu, *Christus Domini*, conuenire sacerdotibus, quàm Regibus, quo magis CHRITVS vsurpauit officium Sacerdotis, quàm Regis in hac vita. Aut certè, si æquè vsurpauit vtrunque, æquali iure, tam Sacerdotes, quàm Reges, vocari posse *Vnctos*, seu, *Christos Domini*. Nihil ergo causæ, cur hoc nomen tribui velis solis Regibus & eripi Sacerdotibus; nisi quia tibi sic visum est.

PARADOXVM VI.

23 Ais, si præter Christum, etiam Pontifex esset caput Ecclesiæ, monstrosam & bicipitem fore Ecclesiam. Sic enim habes, pag. 331. *Monstrosum verò corpus, cui plus vno sit capite.* Et infra pag. 398. *Vnicum est caput vni corpori. Ecclesia vnum corpus. Nisi bicipitem aquilam fingas, aut tricipitem Geryonem, cui tot capita sunt, quot*

in

in mitra pontificia corona. CHRISTVS ergo solus Ecclesiæ caput, non Papa.

24 At si ita est, vt tu hic vis; cur alibi affirmas (parum sanè tui memor) Regem esse caput Ecclesiæ? An non metuis, ne Ecclesia sit biceps, si non solus CHRISTVS, sed etiam Rex tuus, sit caput Ecclesiæ? Nam sic habes, pag. 338. *Iam verò, vt nomen capitis ad Regem reuocetur, arte mirabili nō est opus. Præiuit nobis voce Spiritus sanctus, 1. Reg. 15. 17. Nonne cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? Inter tribus verò Israel, tribus Leui. caput ergo Rex vel tribus Leuiticæ: qua in tribu tum Pontifex Achimelech sub Rege, capite suo. Chrysostomus eandem hanc vocem capitis, reuocauit ad Theodosium, eumque dixit, non solum caput, sed quod in ipso capite maximè sublime est, capitis verticem, idque omnium in terris hominum.*

25 Miror ego tuâm inconstantiam. Dixisti paulo ante, solum CHRISTVM esse caput Ecclesiæ. Cur hoc? vt Papam, quem odisti, posses excludere. Nunc etiam Regem vis esse caput. Nec caput modo, sed verticem capitis. Cur hoc? quia Regi placere & blandiri satagis.

Ita fit, vt Ecclesiam bicipitem esse, facile patiaris, si ad Regem attendas; non autem, si ad Pontificem: Et eadem Ecclesia, nunc pulcra tibi videatur, si habeat CHRISTVM & Regem Angliæ, vt duo capita; nunc monstrosa, si CHRISTVM & Papam. Apage cum tuo capite; in quo, nunc vnum, nunc duo capita habet Ecclesia. Videtur in te quadrare illud Ecclesiastici, 27. 12. *Stultus, vt Luna, mutatur*: Et Iacobi 1. 8. *Vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis.*

PARADOXVM VII.

26 As, si Pontifex haberet potestatem deponendi Reges, meliori conditione fore Ethnicos, quàm Christianos Reges; eo quod hi deponi ab eo possint, non illi. Sic enim habes pag. 36. *Hac doctrina semel promulgata, non multa post sceptra, credo, CHRISTO subijcientur. Quid enim? Rex Ethnicus deponi non potest á Papa, Christianus potest: Meliori ergo iure regnatur apud Ethnicos. Quis non dehinc iam (sic vt est) manebit Ethnicus?*

Subdi-

Subditi, qui Ethnici sunt, officio suo in Reges laxari nequeunt: At Christiani queunt. Quis non subditos suos malit Ethnicos, quam Christianos? Quis Christianus Rex esse velit?

27. Nec cautè, nec Christiane loqueris. Non cautè. Primò, quia quod dixti, retorqueri poteſt hoc modo; Si Rex Angliæ haberet poteſtatem deponendi Epiſcopos (quod tu aſſeris) meliori iure eſſent Epiſcopi in Hiſpania, Gallia, Polonia, quàm in Anglia. Nam hic deponi poſſunt ad arbitrium Regis, non ibi. Secundò, quia ſicut nos fatemur, Reges Chriſtianos deponi poſſe à Pontifice, ſi delinquant, non autem Ethnicos: ſic tu fateris, Reges Chriſtianos excommunicari poſſe, non autem Ethnicos: At ex tuo dogmate non rectè infertur, meliori iure eſſe Ethnicos, quam Chriſtianos, cum tamen plus ſit, priuari bonis Eccleſiæ ſpiritalibus per excommunicationem; quàm priuari regno temporali per depoſitionem: Ergo multo minus ex noſtro dogmate inferri id poteſt.

28. Nec

28 Nec Christianè. Non enim Christiani hominis est sic argumentari; Delicta Regum puniuntur apud Christianos, non autem apud Ethnicos: Ergo malim esse Rex apud Ethnicos, vbi non punirer, si delinquerem; quam apud Christianos, vbi punirer. Sic plane tu argumentaris. Si, inquis, Christiani Reges, quando meriti sunt, deponi possent; Ethnici, etiamsi peccent, non tamen deponuntur: malim ethnicus esse Rex, quàm Christianus. Nimirum, satis ostendis, te pluris facere regnum temporale, quod amittere non velles; quam cœleste, de quo non magnopere curas.

PARADOXVM VIII.

29. Ais, si Pontifex velit habere regnum temporale, suadendum ei esse, vt diabolũ adeat, & ab eo petat; quippe cum ille ius habeat disponendi de regnis huius mundi. Sic enim scribis pag. 36. *Quod si Pontifici animus est ad regna mundi, est in Euangelio (memini) mentio de quodam, qui regna mundi penes se esse, eaque disponendi ius habere se dixit. Eum adeat censeo; cum illo transigat.*

30. Io-

30. Ioco, an ſerio hoc dicis, mi homo? Vtrouis modo; vel iniurius es in tuum Regem, vel certè contumelioſus in Pontificem; quorum neutrum te decet. De iniuria in Regem, non negabis. An tu (citra iniuriam) auſus fuiſſes, tuo Regi, cum regnum Angliæ poſt mortem Eliſabethæ petebat, ſiue ioco, ſiue ſerio reſpondere in hæc verba; *Si regnare vis in Anglia, diabolum adi, & cum eo tranſige, qui omnium regnorum diſtributor eſt?* Non opinor. Alioqui de ſacellis actum erat. Cur ergo Pontifici ſic loqui auſus es, niſi quia in illum contumelioſus eſſe vis?

31. At, inquies, Pontifex quærit regnum temporale, quod illi non debetur. Contentus ſit regno ſpiritali. Sed, quid ſi ſimile dicam de tuo Rege? Quærit primatum Eccleſiæ qui illi non debetur. Tẽporali regno contentus ſit. Addo, plus iuris eſſe Pontifici in regna temporalia, quàm Regi tuo in Eccleſiam; quod alio loco demonſtrandum eſt.

PARADOXVM IX.

32. Ais nõ Petro Apoſtolo, ſed Eccleſiæ datam eſſe poteſtatem excom-

communicandi, per illa verba; *Dic Ecclesiæ; si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus.* Itemque per illa; *Quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælis: & quæcunque allegaueritis super terram, erunt ligata & in cælo.* Addis tamen, Ecclesiam posse transferre hanc potestatem, in quos voluerit. Sic enim habes, pag. 14. *Potestas hæc ibi, cui data? Non Apostolo Petro.* Et infra; *Vt autem Petro potestas ibi non data, censuram hanc vsurpandi; ita nec Petro, si vsurparet, ratihabitio promissa. Dicitur enim; Quoscunque ligaueritis. Non Petro igitur, vel Papæ; sed Ecclesiæ.* Et iterum pag. 42. *Res ipsa, rei ipsius promissio, ratihabitio, vsus denique Ecclesiæ datur: ab Ecclesia, & habetur, & transfertur in vnum, siue plures, qui eius post vel exercendæ, vel denunciandæ facultatem habeant.*

33. Ex hac tuâ doctrinâ sequitur primo, olim tempore Apostolorum, potestatem excommunicandi, immediatè datam fuisse Ecclesiæ Corinthiorũ, & ab illa translatam in Paulum Apostolum, vt eam exerceret in hominem incestuosum, & publicè denunciaret. At hoc ipsum apertè negas eodem loco, his verbis; *Paulus congregatis*

gatis Corinthiis, potestatem censuræ denunciãdæ facit Sanè, si Paulus congregationi, seu Ecclesiæ Corinthiorum, facit potestatem denũciandi censurã, vt hic affirmas; quomodo ipse ab eadẽ Ecclesia, hãc ipsam potestatẽ acceperat? Aut, quid, obsecro, necesse erat, illam dare Ecclesiæ, si iam ante Ecclesia illam habebat à CHRISTO, per illa verba, *Dic Ecclesiæ*. Hæc non cohærent.

34. Secundo sequitur, hoc tẽpore in Anglia, potestatem excõmunicandi esse immediatè in Ecclesia Anglicana, non autẽ in Episcopis. Ab Ecclesia tamẽ eam dari posse Episcopis. At si ita est, cur Ecclesia Anglicana nõ dat Regi, primati suo, hanc potestatẽ? cur potius dat Episcopis, quàm Regi, cùm Episcopi subiecti sint Regi in Iurisdictione Ecclesiastica, vt vos vultis? An nõ turpe est, vos potestatẽ facere Episcopis, vt possint Regẽ suũ, caput suũ, Pastorẽ suũ & Primatẽ excõmunicare, & extra Ecclesiã eiicere: Et nolle eandẽ potestatem facere Regi, vt posit subditos suos eadẽ pœna coercere? Certè aut valdè iniq; estis in Regẽ vestrũ; aut nõ serio, Primatum Ecclesiæ illi tribuitis. Alterutrũ necesse est. Tu nunc vide, quo spiritu illa verba à te scripta sint,

pag.

vocibus, ſed de re per voces ſignificata, diſputamus. Porro hæ duæ voces, *Chriſtus*, &, *Vnctus*, eandem rem ſignificant. Et, vt loquitur Auguſtinus. *Hoc nomen, qu d appellatur Chriſtus, vnctionis eſt.* Deinde, falſum aſſumis. Non ſolum *Vncti*, ſed etiam *Chriſti* vocantur Sacerdotes in ſcripturis. Sic enim legimus 2. Machab. 1. 10. *Populus, qui eſt Ieroſolymis, & in Iudæa, Senatuſque & Iudas, Ariſtobolo Magiſtro Ptolomei Regis, qui eſt de genere Chriſtorum Sacerdotum, & his, qui in Ægypto ſunt, Iudæis ſalutem & ſanitatem.* Aduerte. Ariſtobolus eſt de genere Chriſtorum Sacerdotum. Sacerdotes igitur *CHRISTI*, id eſt, *Vncti* vocantur. Quid vis amplius?

21. Dices. Hæc omnia intelliguntur de ſacerdotibus Veteris Teſtamenti. Vellem autem videre locum, vbi Pontifex Noui Teſtamenti? (nimirum Papa) vocetur *Chriſtus*, ſeu *Vnctus*. Audi. Vellem viciſſim videre locum, vbi Reges Noui Teſtamenti vocentur eo nomine. An tibi liceat, hoc nomen, quod olim antiquis Regibus & Sacerdotibus tributum eſt à Spiritu ſancto; ad

Re-

Regem Angliæ transferre; & nobis non liceat, simili iure, transferre ad Pontificem? Nimis multum tibi arrogas.

22. Addo, in Nouo Testamento, semel duntaxat reperiri hoc nomen, *Christus Domini*, in ea significatione, de qua agimus; nempe apud Lucam cap. 2. v. 26. vbi dicitur; *Responsum acceperat Simeon à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini.* Hic Saluator noster appellatur *Christus Domini*, id est, *Vnctus à Domino.* Vnctus autem, & Rex, & Sacerdos, vt Augustinus supra notauit. Non oleo corporali, vt olim Reges & Sacerdotes in Veteri Testamento; sed oleo spirituali, id est, spiritu sancto. In eo enim *requieuit Spiritus Domini, Spiritus sapientiæ & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, Spiritus scientiæ & pietatis*, vt est apud Isaiam cap. 11. 3. Et hoc est, quod Dauid prædixit, psam. 44. 8. *Vnxit te DEVS, DEVS tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis*, id est, DEVS vnxit te in Sacerdoté & Regem, peculiari quodam modo, præ aliis Regibus & Sacerdotibus.

Nam te vnxit Spiritu Sancto: illos oleo tantum corporali. Hinc colligo, cum Reges & Sacerdotes Veteris Testamenti propterea vncti fuerint oleo corporali, vt essent figura seu typus futuri Messiæ, qui vngendus erat in Regem & Sacerdotem oleo spiritali; eo magis hoc nomen, *Vnctus*, seu, *Christus Domini*, conuenire sacerdotibus, quàm Regibus, quo magis CHRISTVS vsurpauit officium Sacerdotis, quàm Regis in hac vita. Aut certè, si æquè vsurpauit vtrunque, æquali iure, tam Sacerdotes, quàm Reges, vocari posse *Vnctos*, seu, *Christos Domini*. Nihil ergo causæ, cur hoc nomen tribui velis solis Regibus & eripi Sacerdotibus; nisi quia tibi sic visum est.

PARADOXVM VI.

23 Ais, si præter Christum, etiam Pontifex esset caput Ecclesiæ, monstrosam & bicipitem fore Ecclesiam. Sic enim habes, pag. 331. *Monstrosum verò corpus, cui plus vno sit capite.* Et infra pag. 398. *Vnicum est caput vni corpori. Ecclesia vnum corpus. Nisi bicipitem aquilam fingas, aut tricipitem Geryonem, cui tot capita sunt, quot*

in mitra pontificia corona. CHRISTVS ergo solus Ecclesiæ caput, non Papa.

24 At si ita est, vt tu hic vis; cur alibi affirmas (parum sanè tui memor) Regem esse caput Ecclesiæ? An non metuis, ne Ecclesia sit biceps, si non solus CHRISTVS, sed etiam Rex tuus, sit caput Ecclesiæ? Nam sic habes, pag. 338. *Iam verò, vt nomen capitis ad Regem reuocetur, arte mirabili nō est opus. Præiuit nobis voce Spiritus sanctus, 1. Reg. 15. 17. Nonne cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? Inter tribus verò Israel, tribus Leui. caput ergo Rex vel tribus Leuiticæ: qua in tribu tum Pontifex Achimelech sub Rege, capite suo. Chrysostomus eandem hanc vocem capitis, reuocauit ad Theodosium, eumque dixit, non solum caput, sed quod in ipso capite maximè sublime est, capitis verticem, idque omnium in terris hominum.*

25 Miror ego tuâm inconstantiam. Dixisti paulo ante, solum CHRISTVM esse caput Ecclesiæ. Cur hoc? vt Papam, quem odisti, posses excludere. Nunc etiam Regem vis esse caput. Nec caput modo, sed verticem capitis. Cur hoc? quia Regi placere & blandiri satagis.

Ita ſit, vt Eccleſiam bicipitem eſſe, facile patiaris, ſi ad Regem attendas; non autem, ſi ad Pontificem: Et eadem Eccleſia, nunc pulcra tibi videatur, ſi habeat CHRISTVM & Regem Angliæ, vt duo capita; nunc monſtroſa, ſi CHRISTVM & Papam. Apage cum tuo capite; in quo, nunc vnum, nunc duo capita habet Eccleſia. Videtur in te quadrare illud Eccleſiaſtici, 27. 12. *Stultus, vt Luna, mutatur*: Et Iacobi 1. 8. *Vir duplex animo inconſtans eſt in omnibus vijs ſuis.*

PARADOXVM VII.

26 Ais, ſi Pontifex haberet poteſtatem deponendi Reges, meliori conditione fore Ethnicos, quàm Chriſtianos Reges; eo quod hi deponi ab eo poſſint, non illi. Sic enim habes pag. 36. *Hac doctrina ſemel promulgata, non multa poſt ſceptra, credo, CHRISTO ſubijcientur. Quid enim? Rex Ethnicus deponi non poteſt à Papa, Chriſtianus poteſt: Meliori ergo iure regnatur apud Ethnicos. Quis non dehinc iam (ſic vt eſt) manebit Ethnicus?*

Subdi-

Subditi, qui Ethnici ſunt, officio ſuo in Reges laxari nequeunt: At Chriſtiani queunt. Quis non ſubditos ſuos malit Ethnicos, quam Chriſtianos? Quis Chriſtianus Rex eſſe velit?

27. Nec cautè, nec Chriſtiane loqueris. Non cautè. Primò, quia quod dixti, retorqueri poteſt hoc modo; Si Rex Angliæ haberet poteſtatem deponendi Epiſcopos (quod tu aſſeris) meliori iure eſſent Epiſcopi in Hiſpania, Gallia, Polonia, quàm in Anglia. Nam hic deponi poſſunt ad arbitrium Regis, non ibi. Secundò, quia ſicut nos fatemur, Reges Chriſtianos deponi poſſe à Pontifice, ſi delinquant, non autem Ethnicos: ſic tu fateris, Reges Chriſtianos excommunicari poſſe, non autem Ethnicos: At ex tuo dogmate non rectè infertur, meliori iure eſſe Ethnicos, quam Chriſtianos, cum tamen plus ſit, priuari bonis Eccleſiæ ſpiritalibus per excommunicationem; quàm priuari regno temporali per depoſitionem: Ergo multo minus ex noſtro dogmate inferri id poteſt.

28. Nec

28 Nec Christianè. Non enim Christiani hominis est sic argumentari; Delicta Regum puniuntur apud Christianos, non autem apud Ethnicos: Ergo malim esse Rex apud Ethnicos, vbi non punirer, si delinquerem; quam apud Christianos, vbi punirer. Sic plane tu argumentaris. Si, inquis, Christiani Reges, quando meriti sunt, deponi possent; Ethnici, etiamsi peccent, non tamen deponuntur: malim ethnicus esse Rex, quàm Christianus. Nimirum, satis ostendis, te pluris facere regnum temporale, quod amittere non velles; quam cœleste, de quo non magnopere curas.

PARADOXVM VIII.

29. Ais, si Pontifex velit habere regnum temporale, suadendum ei esse, vt diabolũ adeat, & ab eo petat; quippe cum ille ius habeat disponendi de regnis huius mundi. Sic enim scribis pag. 36. *Quod si Pontifici animus est ad regna mundi, est in Euangelio (memini) mentio de quodam, qui regna mundi penes se esse, eaque disponendi ius habere se dixit. Eum adeat censeo; cum illo transigat.*

30. Io-

30. Ioco, an ferio hoc dicis, mi homo? Vtrouis modo; vel iniurius es in tuum Regem, vel certè contumeliosus in Pontificem; quorum neutrum te decet. De iniuria in Regem, non negabis. An tu (citra iniuriam) ausus fuisses, tuo Regi, cum regnum Angliæ post mortem Elisabethæ petebat, siue ioco, siue serio respondere in hæc verba; *Si regnare vis in Anglia, diabolum adi, & cum eo transige, qui omnium regnorum distributor est?* Non opinor. Alioqui de sacellis actum erat. Cur ergo Pontifici sic loqui ausus es, nisi quia in illum contumeliosus esse vis?

31. At, inquies, Pontifex quærit regnum temporale, quod illi non debetur. Contentus sit regno spiritali. Sed, quid si simile dicam de tuo Rege? Quærit primatum Ecclesiæ qui illi non debetur. Tẽporali regno contentus sit. Addo, plus iuris esse Pontifici in regna temporalia, quàm Regi tuo in Ecclesiam; quod alio loco demonstrandum est.

PARADOXVM IX.

32. Ais nõ Petro Apostolo, sed Ecclesiæ datam esse potestatem ex-

com-

gatis Corinthiis, potestatem censuræ denunciãdæ facit Sanè, si Paulus congregationi, seu Ecclesiæ Corinthiorum, facit potestatem denũciandi censurã, vt hic affirmas; quomodo ipse ab eadẽ Ecclesia, hãc ipsam potestatẽ acceperat? Aut, quid, obsecro, necesse erat, illam dare Ecclesiæ, si iam ante Ecclesia illam habebat à CHRISTO, per illa verba, *Dic Ecclesiæ*. Hæc non cohærent.

34. Secundo sequitur, hoc tẽpore in Anglia, potestatem excõmunicandi esse immediatè in Ecclesia Anglicana, non autẽ in Episcopis. Ab Ecclesia tamẽ eam dari posse Episcopis. At si ita est, cur Ecclesia Anglicana nõ dat Regi, primati suo, hanc potestatẽ? cur potius dat Episcopis, quàm Regi, cùm Episcopi subiecti sint Regi in Iurisdictione Ecclesiastica, vt vos vultis? An nõ turpe est, vos potestatẽ facere Episcopis, vt possint Regẽ suũ, caput suũ, Pastorẽ suũ & Primatẽ excõmunicare, & extra Ecclesiã eiicere: Et nolle eandẽ potestatem facere Regi, vt posit subditos suos eadẽ pœna coercere? Certè aut valdè iniq. estis in Regẽ vestrũ; aut nõ serio, Primatum Ecclesiæ illi tribuitis. Alterutrũ necesse est. Tu nunc vide, quo spiritu illa verba à te scripta sint, pag.

pag. 151. *Nos Principi censuræ potestatem non facimus.* Et quare non facitis, si verè Pastorem & primatem agnoscitis? Sed pergo.

PARADOXVM X.

35 AIs, Prophetiam Apocalypsis de Antichristo, iam impletam esse, ac proinde tam claram, vt oculis vsurpari possit. Sic enim habes pag. 186. *Minimè verò mirum, si ista, quæ dixi, tam vel claram, vel certam in Scripturis Patrum interpretationem non habeant. Signatus ad huc liber huius prophetiæ erat.* Et paulo post; *Mirari tamen non debeat quis, si non illis tum adeò explicita omnia fuerint, quàm Nobis, per DEI gratiam, iam sunt, qui consummatam iam prophetiam illam quotidie oculis vsurpamus.*

36. Itané vero? At Rex tuus contrarium sentit. Nam in sua monitoria Præfatione disertè ait, prophetiam illam de Antichristo obscuram adhuc esse & inuolutam; & per solas coniecturas de illa disputari posse. Verba eius sunt hæc; *Sanè, quod ad definitionem Antichristi, nolo rem tam obscuram & inuolutam tanquam omnibus*

Christia-

Christianis ad credendum necessariam vrgere. An, quod Regi tuo obscurum & inuolutum est, tibi quotidie oculis vsurpatur? Non credam. Pergit Rex; *Id autem maximè mihi in votis est, vt si cui hanc meam de Antichristo coniecturam libebit refellere, singulis disputationis meæ partibus ordine respondeat.* Tibi, Sacellane, necesse non est, singulis respondere. Vno verbo rem conficies, si dixeris; *Domine Rex, erras de coniectura: quod oculis vsurpatur, extra coniecturam est. Nos omnes oculis quotidie vsurpamus mysterium Antichristi: Tu solus, in Anglia, non vides?* Vicisti.

37. Nec Regi modo, sed & tibi ipsi contrarius es. Nam si prophetia de Antichristo iam consummata est, & oculis omnium vsurpatur, vt tu asseris; quis tandem est Antichristus ille, de quo prophetia loquitur? Papa, inquies. Hoc enim & Rex tuus, nō quidē oculis vsurpat, sed tamē coniectat. Sit ergo ita. At alibi dicis, Regē tuum à Papa excom̄unicari posse, quamuis non regno priuari. An ergo Antichristus Regē tuū excommunicare potest? Vide, quid dicas. Et caue, ne dū adulando placere vis Regi; per imprudentiam displiceas.

PARADOXVM XI.

38. AIs, Reges Daniæ & Suetiæ, nec nō Principes Germaniæ cum multis aliis, idem ſentire in rebus fidei, quod Rex Angliæ ſentit. Nam pag. 53. ſic ſcribis; *Quod ſi præſentis inſtituti foret, edoceri poſſes, ſereniſſimum magnæ Britanniæ Regem, & qui cum eo ſentiunt, Reges Daniæ & Suetiæ, Germaniæ Principes, Reſpublicas Heluetiæ & Rhetiæ, quiq́; per Galliam, Belgium, Poloniam, Hungariam, Bohemiam, Auſtriam, Ordines à nobis ſunt, partem eſſe dominici gregis, nec minorem, nec minus illuſtrem partem, quàm quæ eſt pars Pauli Quinti.*

39. Etiamſi præſentis inſtituti eſſet, nunquam edocere poſſes, quæ hic ſcribis. Hoc ſigillatim tibi oſtendam. Primum ais, Regem tuum conſentire cum Regibus Daniæ & Suetiæ. At, qui hoc fieri poteſt? Reges illi Lutherani ſunt, & realem CHRISTI in Euchariſtia præſentiam agnoſcunt; quam Rex tuus omnino pernegat. Secundò, idem affirmas de Principibus Germaniæ, & aliarum Prouinciarum ordinibus. At hi ipſi inter ſe non conſentiunt, cùm alij apertè Lutherani, alij Caluiniſtæ ſint. Quomodo

modo ergo, diſſecti inter ſe, cum Rege tuo conſpirare poſſunt? Niſi Rex tuus (quod inſinuas) cum Caluiniſtis profiteatur Religionem Caluiniſticam, & cum Lutheranis Lutheranam: *omnibus omnia factus, vt omnes lucrifaciat.* Tertio. Eſto tamen, quod non eſt: Et hi omnes, tam Lutherani, quàm Caluiniſtæ conſentiant inter ſe, & cum tuo Rege; quomodo verum erit, quod addis, *partem eſſe dominici gregis?* Non capio hoc. Non, inquam, capio, quomodo ſint pars gregis, & non totus grex. Vel enim præter eos, qui à te nominati ſunt, adhuc alij pertinent ad dominicum gregem, vel nulli. Si alij, quare non nominaſti? aut qui illi ſunt? Non opinor, ex tua ſententia, Pontificios aut Anabaptiſtas eſſe. Hoc enim non pateris. Si nulli, præter illos, quare partem gregis dominici, & non potius gregem nominaſti? Dicam clarius. Si Reges Angliæ, Daniæ, Sueciæ, & alij Principes ac ordines, qui cum illis conſentiunt, ſunt pars gregis dominici, & non totus grex; neceſſe eſt, præter eos, aliam eſſe partem gregis dominici, quæ cum illis non con-

ſentiat: ac proinde totum Chriſti ouile conſtare duabus partibus, quarum altera ab altera diſſecta ſit. Itane ſentis? Si non; explica te melius.

40. Sed demus hoc quoque. Sint pars gregis dominici, qui cum Rege tuo ſentiunt. Qua fronte, addis, partem illam, *nec minorem, nec minus illuſtrem eſſe, quàm quæ eſt pars Pauli Quinti?* Hoc minus capio. Cum Paulo Quinto ſentiunt Rodolphus Imperator, Reges Hiſpaniæ, Galliæ, Poloniæ; Archiduces Auſtriæ; Principes Electores, Moguntinus, Treuirenſis, Colonienſis; Duces Bauariæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Franconiæ, Hetruriæ; Epiſcopi, Bambergenſis, Conſtantienſis, Spirenſis, VVormatienſis, Paderbornenſis, &c. vt multos alios omittam. Et tu audes ſcribere, hanc eſſe minús, aut certè non magis illuſtrem partem, quàm quæ tuo Regi conſentit in Religione? Nimis intemperans es in aſſeuerando. Et Rex tuus, quia ſtipes non eſt, facile aduertet, palpum ſibi à te obtrudi.

PARADOXVM XII.

41. Ais, Regi Angliæ non esse iam liberum, mutare religionem, aut Catholicam in suo regno admittere, eo quod bis iurauerit, se id non facturum. Sic enim habes pag. 81. *Nec in eo Regi audiendus, quod consilium das de Religione liberè habenda: integrum hoc iam illi non est. Nam non semel periurus sit, quin bis, si te audiat. Qua enim (si qua est fidei bis datæ conscientia) vel conscientia, vel fide, ferret in regnis suis ritus vestros, vel vsum eorum publicum, qui susceptâ primum Scotiæ, susceptâ deinde Angliæ coronâ regiâ, vtrobique solenni ritu, DEO iusiurandum præstitit de conseruandâ in statu suo illâ colendi DEI formulâ, nec aliâ, quàm quæ in regnis suis tum publicè recepta, & vtriusque gentis legibus stabilita esset?*

42. Nimirum, vt video, minaris Regi, fore, vt periurus à te habeatur, si Religionem Catholicam in suo Regno admittat, aut suam deserat, & aliam amplectatur. An ergo putas, nemini integrum esse, mutare Religionem, si iurauerit se non mutaturum? Ita apparet. At, si falsa sit Religio, quam iurauit se seruaturum, quid

tuncaget? Persistet potius in falsa religione, quàm iuramentum violet? Caue ne dixeris. *Iuramentum*, aiunt Iureconsulti, *non est vinculum iniquitatis.* Addo ego, *nec falsitatis.* Igitur, non obstante Iuramento, quantumuis sæpè repetito, potest quis mutare Religionem, si falsa sit: potest rescindere pactum, si iniquum. Nihil certius. Quid ergo iam ageres, si Rex tuus diceret, religionem illam, quam modo profitetur, falsam esse? An vrgeres Iuramentum? At hoc nullum est in re mala. An suaderes, vt abiectâ falsâ, veram amplecteretur? Benè quidem. Sed cur hoc dissimulas? Cur tantopere vrges Iuramentum, quasi nunquam vllo casu vel euentu licitum sit, mutare religionem, quæ iuramento firmata est, etiamsi impia sit? Collige te melius, & tunc loquere.

43. Adhuc vnum abs te quæro. Rex tuus in Monitoria Præfatione, hortatur Reges & Principes Catholicos, vt deserta sua fide ac religione, quam hactenus sub Pontifice professi sunt, amplectantur Anglicanam, quam ipse profitetur. Constat autem plerosq; illorum, in susceptio-

ne Regni, iuramentum præstitisse, nunquam se id facturos. Hic quæro, inquam, an Rex tuus legitimè ac prudenter eos hortatus sit, vt hoc facerent, nec ne? Si legitimè ac prudenter egit, cur accusas Catholicos, qui in meliori causa simile quid faciunt? Si illegitimè ac imprudenter, cur non monuisti, vt abstineret, cum illi a sacello sis, & fortasse à calamo? Vbiq; impingis.

PARADOXVM XIII.

44. AIs Bellarminum esse votifragum, eo quod ex Iesuita factus sit Cardinalis. Sic enim habes pag. 56. *At votum non video cur a Matthæo* (Torto) *nominari debuit, nisi si interposita voti mentione, Domino suo* (Bellarmino) *gratificari voluit, qui olim Iesuita factus, voti se reum fecit, & hoc votum iam fregit, postquam ostrum induit.*

45 Aequè, ut apparet, intelligis, quid sit Votifragum esse, ac, quid sit, Periurum esse. Et sicut paulo ante volebas Regem tuum pronunciare periurum, si Religionem Catholicam in suo regno admitteret; ita nũc Bellarminum pronũcias voti-

fragum, quia dignitatem Cardinalitiam inuitus admisit. Certè, ad conuitiandum valde propensus es. Et cur obsecro Lutherum non dicis Votifragum, qui ex Monacho factus est Maritus? (si tamen Maritus, & non potius sacrilegus fornicator aut adulter) cur non periurum, qui abiecta antiqua fide, quam à Christo, Apostolis & Maioribus suis sanctissimis simul ac doctissimis acceptam, iuramento firmauerat; nouitiam, CHRISTO & veritati repugnantem, amplexus est?

46. Vtrem intelligas, sic accipe. Aliud est, absolutè & simpliciter aliquid vouere, seu DEO promittere; aliud verò, cum certa limitatione. Qui priori modo vouet, tenetur præstare, quod promittit. Qui posteriori, potest solui obligatione, quando limitatio patitur. Exempla habemus in Veteri Testamento. Nam filiæ & vxores vouebant cum hac limitatione, si parentes & mariti consentirent, (Num. 30.) Nazaræi cum hac, vt certo duntaxat tempore, & non omni vita, vellent se obstringere (Num. 6.) Simili modo fit in nostra Societate. Qui simplici voto se obstringit, non aliter censetur obstri-

ctus,

ctus, quàm ad arbitrium Superiorum. Vnde, si superiores ex iusta causa dimittant illum à Societate, cessat obligatio. Qui autem solenni Voto se obstringit, pendet ex arbitrio Papæ, qui illum potest eripere Societati, & in alio statu collocare. Et quid hoc noui est? Quotidie apud vos similia fiunt. Promittitis Regi vestro fidelitatem & obedientiam, sed cum hac duplici limitatione. 1. quam diu manetis in Anglia, 2. quamdiu Rex non mutat Religionem. Si secus fiat, putatis vos non obstringi.

PARADOXVM XIIII.

47. AIs, Catholicos docere, fidem non esse seruandam & perfidiam esse licitam. Sic enim habes pag. 136. *Vos, qui fidem non seruandam, id est, perfidiam licitam legitimamque docetis; etiamne vos quicquam de perfidia audetis hiscere? & in turpitudinem vestram, etiam vel nomen nominare?*

48. At, mi homo, qui sunt illi apud nos, qui sic docent? Si nihil aliud, quam mentiri & calumniari, propositum tibi est, non magnopere miror, te ista scribere. Est enim (quod pace tua dixerim) luculentum

mendacium, & aperta calumnia. Si autem veritatis ſtudioſus es, (vt te eſſe oportuit) cur rem non prius examinaſti? Inueniſſes, ſine dubio, aliam doctrinam apud Catholicos. Et ſi adhuc lubet, videre potes, quæ de hoc argumento à me pridem ſcripta ſunt in diſputatione, *De fide hæreticis ſeruanda*: & in *Quæſtionibus Miſcellaneis* de eadem materia. Ibi inuenies, quid Catholici verè ſentiant; quid Aduerſarij falſo calumnientur.

PARADOXVM XV.

49. AIs Catholicos eſſe de proſapia Malchi, eo quod omnia audiant & interpretentur ſiniſtrâ aure; nihil dextrâ. Sic enim habes pag. 92. *Interea tamen dextrâ datum, dextrâ poſitum, quicquid in Iuramento poſitum. Quod dextra datum eſt, vos ſiniſtrâ accepiſtis, & de Malchi proſapia eſtis, cui præciſa auris dextra: nec vlla vobis auris reliqua, niſi ſiniſtra, qua auditis omnia; omnium, quæ à nobis dicuntur, ſiniſtri auditores & interpretes.*

50. More tuo, vel nugari pergis, vel contumeliam inferre. Sed non laboro. Faciamus eſſe, quod dicis. Catholici ſint de pro-

profapia Malchi. Quid hinc efficis? Nihil fanè contra nos. An nefcis ex Euangelio, Malcho mox, vt abſciſſa eſt auricula dextra, à CHRISTO reſtitutam eſſe? Et ideo reſtitutam eſſe, vt nihil ſiniſtrâ, ſed omnia, quæ audiret, dextrâ interpretaretur? Si ergo nos de profapia Malchi eſſe vis, fateri debes, ita nobiſcum actum eſſe à CHRISTO, vt omnia dextris auribus, nihil ſolis ſiniſtris audiamus & interpretemur.

51. Quod ſi viciſſim luberet iocari, non diceremus vos eſſe de profapia Malchi, cui auris abſciſſa eſt, ſed de profapia Iudæorum, qui aures habent, & non audiunt, iuxta illud Matth.13.14. *Auditu audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non videbitis. Incraſſatum eſt enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt & oculos ſuos clauſerunt.* Et quæ ſequuntur. Sed nolo vobiſcum ſic agere.

CA-

CAPVT III.

De primatu Regis Malè defenso à Sacellano.

1. QVia semel propositum tibi est, Regi adulari; quicquid illi placere nosti, omnino tueri & approbare vis. Hoc animo & affectu, Primatum Ecclesiæ, quem ipse sibi vsurpat, propugnare ausus es. Sed infelici sanè euentu. Dupliciter enim peccas in hoc genere. Primo, quia multa suppeditas argumenta, quæ euertunt Primatum Regis; quod tamen per imprudentiam à te factum est. Secundo, quia quæ adfers pro primatu Regis, tam parui momenti sunt, vt res abeat in contemptum. Vtrumque tibi ostendam. Quod ad prius attinet, ex tuis principiis colligi possunt hæc argumenta contra Primatum Regis.

I. ARGVMENTVM

Contra Primatum Regis ex Sacellano.

2. PRimum argumentum sic instituo. Ille non habet Primatum Ecclesiæ,

qui nullam habet iuriſdictionem Eccleſiaſticam, nec in foro interiori, nec exteriori: At Rex, ex tua doctrina, nullam habet iuriſdictionem Eccleſiaſticam, nec in foro interiori, nec in exteriori: Ergo non habet Primatum Eccleſiæ. Maior propoſitio per ſe nota eſt; quia nomine Primatus Eccleſiæ, nihil aliud hoc loco intelligimus, quam ſupremam Iuriſdictionem Eccleſiaſticam. Qui ergo nullam habet Iuriſdictionem Eccleſiaſticam, nec internam, nec externam, non habet primatum Eccleſiæ. At Rex, ex tua doctrina, nullam habet.

3. Non internam. Hæc enim conſiſtit in poteſtate clauium, ſeu poteſtate remittendi peccata in foro conſcientiæ, quam Rex non habet, vt fateris pag. 380. his verbis: *Rex non aſſumit Ius clauium.* Et merito. Non enim Regibus, ſed Apoſtolis dictum eſt à CHRISTO, *Accipite ſpiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remiſſa ſunt eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.*

4. Nec externam. Hoc euidenter conuincam ex tuis principiis. Sunt autem

tem hæc tria. Primum, quod Iurisdictio Ecclesiastica fori exterioris, non alio loco fundata sit, quàm illo Matthæi 18. 17. *Dic Ecclesiæ: si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Alterum, quod Iurisdictio, quæ illo loco fundata est, nihil aliud sit, quàm Ius censuræ, seu potestas excommunicandi. Tertium, quod Rex non habeat Ius censuræ, seu potestatem excommunicandi. Agnoscis, credo, hæc tua principia. Et quidem hoc tertium habes pag. 151. his verbis; *Nos Principi potestatem censuræ non facimus.* Et iterum pag. 380. *Rex non assumit ius censuræ.* Duo vero priora, pag. 41. his verbis; *Censura duplex est; Publicani & Ethnici; minor & maior. Minor à Sacrmentis excludit modo. De maiore verò, quæ arcet Ecclesiâ ipsa, quæ perinde reddit, vt Ethnicos, vix quisquam est, quin fateatur, institutam eam à CHRISTO, Matth. 18. Per verba, Dic Ecclesiæ: si Eccesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus. De exteriore foro ibi agitur. Exterioris fori Iurisdictio, illo, nec alio loco fundata est.* Attende quid hic dicas. Iurisdictio fori exterioris, vbi fundatur in Euangelio?

Non

Nō alibi, inq̃s, quàm Matt. 18. Bene habet.
5. Hinc iam ita concludo. Omnis Iurisdictio Ecclesiastica fori exterioris, fundatur in illo solo loco; *Dic Ecclesiæ:* At Iurisdictionem illo loco fundatam non habet Rex: Ergo nullam habet fundatam in Euangelio CHRISTI, sed in cerebro Sacellani. Vide nunc, quid acturus sis cum Rege, qui per tuam doctrinam, omni Ecclesiastica potestate spoliatus est. Et reuoca illa tua verba, quæ scripsisti pag. 90. *Primatus spiritualis debetur Regibus omni iure.* Non sanè *omni iure*, quia vt iam fassus es, non iure Euangelico, seu noui Testamenti.

II. ARGVMENTVM

6. ALterum, nec minus efficax argumentum, est huiusmodi. Is non habet Primatum Ecclesiæ, qui neminem, quantumuis reum ac nocentem, potest expellere ab Ecclesia, & tamen ipse, si nocens sit, ab aliis expelli potest: Vel quod idem est, qui neminem potest excommunicare, & tamen ipse ab aliis excommunicari potest. At Rex, iuxta tuam doctrinam, neminē potest excommnnicare, seu

eiice-

eiicere ex Ecclesia; & tamen ipse ab aliis excommunicari seu eiici potest: Ergo, iuxta tuam doctrinam, non habet Primatum Ecclesiæ.

7. Maior certa est. Et patet in simili exemplo. Nam sicut is non censetur Rex, qui neminem, quantumuis flagitiosum, potest è regno proscribere, & in exilium mittere; & tamen ipse ab aliis, si deliquerit, proscribi, & in exilium mitti potest; sic planè se res habet in nostro casu. Nunc subsumo. At Rex neminem potest excommunicare, seu ab Ecclesia arcere, quia *non habet Ius censuræ*, vt tu loqueris: Et tamen ab aliis potest excommunicari, seu ab Ecclesia arceri, vt fateris, pàg. 39. his verbis; *Aliud est priuare Regem bonis Ecclesiæ communibus, quod facit sententia, & potest forte Pontifex: aliud, priuare bono proprio, id est, regno suo, quod non facit sententia, nec potest Pontifex. Priuabit censura Pontificis societate fidelium, qua fideles sunt; bonum enim illud spirituale & ab Ecclesia: Non priuabit obedientia subditorum, qua subditi sunt: Bonum enim ciuile hoc, nec ab Ecclesia.* Concludo. Ergo Rex, ex tua sententia, non habet Primatum Ecclesiæ.

8. Atque

8. Atque hoc ipso argumento, quod ex tua doctrina sumptum est, non solum probo, Regem non habere Primatum Ecclesiæ; sed etiam Regem longè aliter sentire, quam tu sentis. Tu enim fateris, vt ex citatis verbis patet, Regem à Pontifice excommunicari posse: Ergo etiam fateri debes, Regem in hoc casu inferiorem esse Pontifice. At Rex tuus in Monitoria Præfatione, id negat his verbis; *Nam neque me Pontifice vlla ex parte inferiorem esse credo, pace illius dixerim.* Si nulla ex parte inferior est, quomodo excommunicari seu puniri ab eo potest? Vide, quo pacto salues hic tuum Regem.

III. ARGVMENTVM.

9. Tertium argumentum fundatur in illis tuis verbis, pag. 177. *Duo hæc regna, Reipublicæ & Ecclesiæ, quam diu duo manent, hoc ab illo diuisum, duos habent: post quam in vnum coalescunt, non vt in duobus duo, sed vt in vno vnus Primus est.* Vis hoc dicere; In hoc mundo, duo esse regna distincta, vnum Reipublicæ ciuilis, alterum Ecclesiæ CHRISTI: Hæc quamdiu manent duo, habere duos Primates, seu

ſupremos Principes: quando autem in vnum coaleſcunt, non habere niſi vnum Primatem, ſeu ſupremum Principem. Accipio, quod das; & ſubſumo. At in noua Lege, quam CHRISTVS inſtituit, manent duo, nec in vnum coaleſcunt: Ergo in noua Lege, debent eſſe duo diſtincti Primates, quorum alter præſit Eccleſiæ, alter Reipublicæ ciuili. Ergo Rex Angliæ, ſi pertinet ad nouam Legem, non præeſt vtrique ſimul.

10. Quid potes hic tergiuerſari? Dic obſecro, an tempore CHRISTI, qui nouam legem inſtituit, fuerint diuiſa hæc duo regna, an verò in vnum coaluerint? Hoc poſterius, nec potes, nec audes affirmare; quia ſi Eccleſia & Reſpublica in vnum coaluiſſent tempore CHRISTI, iam vnus vtriuſque fuiſſet primas, iuxta tuam doctrinam. Vel ergo CHRISTVS fuiſſet ſimul Primas Eccleſiæ & Reipublicæ; quod minimè concedis: vel neutrius fuiſſet, quod eſt contra ſcripturam. Supereſt ergo, vt tempore CHRISTI fuerint diuiſa illa duo regna, ac proinde habuerint duos

duos diuersos Primates: Ecclesia quidem CHRISTVM; Respublica verò Regem vel Imperatorem.

11. Iam verò, si tempore CHRISTI, non fuit vnus idemque primas Ecclesiæ & Reipublicæ, quod fateri debes; quomodo Rex tuus, qui CHRISTI institutum profitetur, vtrunque Primatum vsurpare sibi audet? Nisi dicas, eum id facere ex more Iudæorum, non Christianorum; ideoque in hac re Iudæis similem esse, non Christianis. Hoc enim videris velle, cum agis, pag. 363. *Amore instituto que Isaaclis orditur Apologia; inde enim vim habet, atque neruos suos quæstio hæc omnis* (nempe de Primatu) *In Israele enim populo suo, regnum instituit DEVS, & Ecclesiam in regno, ex mente sua. Exemplum inde nobis sumendum est cùm in Testamento Nouo nullum habeâmus. Nusquam ibi in vnum coaluerunt Ecclesia & Imperium.*

12. Ex hac, tam luculenta tua confessione, duo colligo. Vnum est, Regem Angliæ sine vllo exemplo Noui Testamenti, vsurpare sibi vtrunq; Prima-

tum, Reipublicæ & Ecclesiæ. Alterum, vel Regẽ Angliæ, vel alios Reges & Imperatores in errore versari. Nam si, vt tu loqueris, nusquam in nouo Testamento Ecclesia & Imperium in vnum coaluerunt; & iã tandem in Anglia in vnum coalescunt; necesse est, vel hactenus erratum esse ab omnibus, & vestrum Regem cœpisse primum sapere; vel certè, quod credibilius est, alios in hoc genere sapuisse; vestrum Regem à meta aberrare.

13. Video quid obiici possit. Hoc nimirum, quod etiam Pontifex in parte Italiæ vsurpet vtrunque Primatum, Reipublicæ & Ecclesiæ. Fateor ita esse. Sed illa coniunctio, iure tantum humanò introducta est. Tu autem contendis, Regem Angliæ habere vtrunque Primatum Iure diuino. Hoc probare non potes.

IV. ARGVMENTVM.

14. QVartum argumentum suppeditas, pag. 35. & 36. cum ais; *Christus enim, cuius hic vicẽ obtendis, non sic præfuit, dũ in terris fuit. Regnũ, quod de mundo fuit, non habuit: Regni, ꝙ non habuit, vices non cõmisit.* Et paulo post, *Est ille quidem Rex Regum, sed quâ Re-*

gum Rex est, immortalis est ; mortalem nullum Proregem habet. Papa mortalis ipse, non aliter Christi Vicarius, quàm quà mortalis Christus.

15. His verbis conaris probare, Pontificem, tametsi CHRISTI vicarius sit, non tamen habere regnum temporale. Supponis autem dupliciter spectari posse CHRISTVM. 1. quatenus est immortalis, seu secundum diuinitatem. 2. quatenus est mortalis, seu secundum humanitatem. Hoc posito, sic argumentaris; CHRISTVS secundum diuinitatem, seu, quatenus est immortalis, est quidem Rex Regum, & habet omnia regna huius mundi in sua potestate, non tamen habet vllum vicarium mortalem: At Papa mortalis est: Ergo nō est Vicarius CHRISTI, quatenus hic immortalis, seu DEVS est. CHRISTVS porro secundū humanitatem, seu quatenus mortalis est, non habet vllum regnum temporale: Ergo non potest habere vllum Vicarium in regno temporali: Ergo Papa, licet Vicarius illius sit, non est tamen in regno temporali, sed solum in spiritali.

16. Hæc vis argumenti tui est. Sed, an non vides retorqueri posse in tuum Regem? Imo, eodem plane argumento, &

regno temporali, & Primatu Ecclesiæ spoliari potest Rex tuus. Quod sic ostendo. Si Rex tuus habet Regnum temporale, vel habet illud tanquam Vicarius DEI immortalis, (quod ipse vult) vel tanquam Vicarius CHRISTI mortalis. Neutrum dici potest. Non prius; quia DEVS, quâ immortalis, non habet Vicarium mortalem, vt tu sponte affirmas: At Rex tuus, sine dubio, mortalis est: Ergo non est Vicarius DEI immortalis. Nec posterius, quia CHRITVS, quâ mortalis, non habet regnum temporale: Ergo nec Vicarium regni temporalis: Ergo Rex tuus non est Vicarius CHRISTI in regno temporali. Aut ergo omni regno temporali exutus est; aut, si quod habet in eo gubernando debet esse alterius Vicarius, quàm DEI immortalis & CHRISTI mortalis. Hoc non concesseris: Ergo illud concedendum est.

17. Hinc viterius concludo; Rex tuus non alio titulo arrogat sibi Primatum Ecclesiæ, nisi quia Rex est tempoporalis & Vicarius DEI: At iam ostendi ex tua doctrina, non esse Regem tem-

temporalem, nec Vicarium Dei: Ergo non potest titulo Regis temporalis, arrogare sibi Primatum Ecclesiæ. Hic tu succurre illi, si potes.

V. ARGVMENTVM.

18. QVintum argumentum sumi potest, ex illis verbis tuis, pag. 39. *Aliud est priuare Regem bonis Ecclesiæ communibus, quod facit sententia, & Potest forte Pontifex: aliud priuare bono proprio id est, regno suo, quod non facit sententia nec potest Pontifex. Priuabit censura Pontificis societate fidelium, quâ fideles sunt: bonum enim illud spirituale, & ab Ecclesia: Non priuabit obedientiâ subditorum, quâ subditi sunt: bonum enim ciuile hoc, nec ab Ecclesia.*

19. Hic distinguis duplicia bona, quæ Regi conueniunt. Alia vocas Spiritalia, quæ ab Ecclesia sunt; alia ciuilia, quæ ab Ecclesia non sunt. Addis, hæc esse propria Regis quibus, per Censuram priuari non potest:

illa, communia Ecclesiæ, quibus priuari potest. Nunc quæro, an primatus Ecclesiæ, quem Rex vsurpat, pertineat ad communia bona Ecclesiæ; an potius ad propria ciuilia? Alterutrũ fateri oportet, si distinctio tua proba & sufficiens est. Si pertinet ad bona communia Ecclesiæ, sequitur, quemuis fidelem, qui in Ecclesia est, non minus esse Primatem Ecclesiæ, quam Regem. Nam bona, quæ omnibus Christianis in Ecclesia existentibus communia sunt, non magis ab vno, quàm ab alio vsurpari debent. Si autem pertinet ad bona ciuilia, sequitur, Regem, per censuram Ecclesiasticam non priuari Primatu Ecclesiæ; ac proinde, postquam excommunicatus est, & extra Ecclesiam, more Ethnicorum, constitutus, adhuc manere Primatem Ecclesiæ. Quo nihil absurdius.

20. Simile argumentum sumitur ex verbis tuis sequentibus, quæ sic habent, pag. 40. *Rex quiuis, cùm de Ethnico Christianus fit, non perdit terrenum Ius, sed acquirit Ius nouum, puta, in bonis Ecclesiæ spiritualibus. Itidem cum de Christiano fit sicut Ethnicus, vigore sententiæ amittit nouum Ius, quod acquisierat in bonis Ecclesiæ spiritualibus: sed retinet*

tamen

tamen terrenum Ius, antiquum Ius in temporalibus, quod fuerat illi proprium, priusquam Christianus fieret.

21. Hic etiam distinguis duplex Ius Regis. Alterum antiquum & terrenum, quod Rex habet antequam est Christianus. Alterum nouum & spiritale, quod acquirit, quando fit Christianus. Nunc similiter quæro, an Primatus Ecclesiæ, quem Rex tuus vsurpat, pertineat ad Ius antiquum & terrenum, an potius ad nouum & Spiritale? Si ad antiquum & terrenum, sequitur, Reges Ethnicos, antequam Christiani fiunt, habere Primatum Ecclesiæ, quod est absurdum. Si ad nouum & Spiritale, sequitur, Reges, quando per baptismum fiunt Christiani, seu membra Ecclesiæ, plus accipere in baptismo, quàm alios homines, quod tu alibi negas. Contendis enim, omnes mortales, cuiuscunque sortis aut dignitatis sint, pares esse in ijs, quæ per baptismum acquiruntur.

VI. ARGVMENTVM

22. Sextum argumentum insinuas, pag. 35. cùm ais; *Nec enim Regum subditi, quâ subditi, Ecclesiæ pars vlla sunt, sed regni. Antequam de Ecclesia essent, subditi erant: cùm extra Ecclesiam sunt, nihilominus manent subditi. Quâ fideles sunt, pars Ecclesiæ sunt: quâ subditi sunt, Regni ac Reipublicæ pars sunt.*

23. Vnde sic argumentor; Iurisdictio Regis, non extendit se, nisi ad subditos Regis, quâ subditi sunt, (si enim spectentur, quâ subditi non sunt, non possunt subesse iurisdictioni Regis) At subditi Regis, quà subditi, non sunt pars Ecclesiæ, sed tantum Reipublicæ, vt tu asseris: Ergo Iurisdictio Regis, quam habet in subditos, quâ subditi sunt, non potest esse Ecclesiastica, sed tantùm ciuilis: Ergo non subsunt Regi in rebus Ecclesiasticis, sed tantùm in ciuilibus. Nihil certius ex tuo principio.

ARGVMENTVM SAcellani Pro Primatu Regis.

24 OStendi hactenus, ex tua doctrina sumi posse firma argumenta ad euertendum Primatum Regis. Nunc videamus, an æquè valida sint, quibus eundem Primatum astruere conatus es. Omittam ea, quæ tibi cum Rege communia sunt, & alibi à me refutata. Vnum, quod tibi peculiare est, excutiam. Hoc autem proponis, pag. 157. his verbis; *Dixit olim Iosuæ populus, in omnibus pariturum se ei, sicut & Mosi paruerunt: paruerunt autem & Mosi in Ecclesiasticis. Non intercessit tum Pontifex Eleazarus, ne in omnibus, sed temporalibus. Quod si quicquam interesse putet, quod Iosue verus DEI cultor fuit: ne in Orthodoxis solis locum habere videatur; Rex Babel certè, hæretico par, nempe idololatra; cui tamen Propheta non modo non dissuasit populo, sed author etiam fuit sub-*

submittendi colla sub iugo eius, eiq; seruiendi. Idem Pharaoni factum, cuius absq; veniâ, nec pedem mouere voluerunt de AEgypto, vt DEO sacrificarent. Idem Cyro, cuius itidem absque venia, nec excedere Chaldæa, vt templum ædificarent.

25. Vis argumenti est hæc; non soli Orthodoxi Reges in veteri Testamento, sed etiam gentiles & idololatræ, habuerunt Primatum Ecclesiæ Ergo idem dicendum est de regibus Noui Testamenti. Priorem partem antecedentis probas exemplo Iosuæ, cui populus Iudæorum dixit (Iosue 1. 17.) *Sicut obediuimus in cunctis Mosi, ita obediemus & tibi.* At Mosi obediuerunt, non solùm in temporalibus, sed etiam in Ecclesiasticis: Ergo & Iosuæ. Posteriorem probas exemplo trium Regum gentilium, Nabuchdonosoris in Babylonia, Pharaonis in Aegypto, & Cyri in Chaldæa, quibus etiam in Ecclesiasticis subiecti erant Iudæi, quia sine illorum venia non audebant, aut sacrificium offerre, aut templum ædificare.

26. Vt videas, quàm parum momenti sit in hoc tuo argumento, singulas eius partes breuiter examinabo. Ac primo, dicam

cam aliquid de Mose. 2. de Iosue, qui illi successit. 3. de Regibus gentilibus, quos citasti. De Mose certum est, fuisse non modo Principem sæcularem, sed etiam ecclesiasticum: aut, si omnia dicenda sunt, quadruplicem personam sustinuisse. Primam, Principis sæcularis. Alteram, Legislatoris. Tertiam, summi sacerdotis seu Pontificis. Quartam, Prophetæ. Hoc testatur Philo lib. 3. de Vita Mosis, in fine, cum ait; *Hæc est vita, hic exitus Mosis Regis, Legislatoris, Pontificis, Prophetæ.* Et apertè conuincitur ex scripturis. Quod enim fuerit Princeps seu Iudex sæcularis, patet ex illo Exodi 18. 13. *Altera die sedit Moses, vt iudicaret populum, qui assistebat Mosi à mane vsque ad vesperam.* Vnde Augustinus quęst. 68. in Exodum; *Sedebat*, inquit, *iudiciaria potestate solus, populo vniuerso stante.* Quod fuerit Legislator, patet manifestè, tum ex aliis locis, tum ex illo, Ioann. 1. 17. *Lex per Mosen data est.* Quod fuerit Pontifex, seu summus sacerdos, partim colligitur ex illo, psal. 98. 6. *Moses & Aaron in sacerdotibus eius*; partim ex officio Sacerdotali, quod exercuit. Nam (vt habetur Leuit. 8.) consecrauit Aaronem in sacerdotem, sancti-

fica-

ficauit tabernaculum & altare, obtulit sacrificia, & holocausta, obtulit incensum Domino. Hoc autem nemini licebat facere nisi Sacerdoti, iuxta illud 2. Paralip. 26. 18. *Non est tui officij Ozia, vt adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum.* Quod denique fuerit Propheta, constat ex illò. Num. 12. 6. *Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. At non talis seruus meus Moses, qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei, & palam, & non per ænigmata, & figuras Dominum videt.* 27: Iosue non successit Mosi in his omnibus. Non enim in Pontificatu, seu summo sacerdotio. Non in Legislatione. De Prophetia non disputo. Successit tamen in Principatu sæculari. Hoc patet ex illo. Num. 27. 18. *Dixitque Dominus ad Mosen: Tolle Iosue filium Nun, & pone manum tuam super eum. Qui stabit coram Eleazaro sacerdote & omni multitudine: & dabis ei præcepta cunctis videntibus, & partem gloriæ tuæ, vt audiat eum omnis Synagoga filiorum Israel. Pro hoc, si quid agendum erit, Eleazar Sacerdos consulet*

ſulet Dominum. Ad verbum eius egredietur & ingredietur ipſe, & omnes filij Iſrael cum eo, & cætera multitudo. In quibus verbis tria notanda ſunt, quæ ad rem noſtram faciunt. Primum, quod Ioſue ſit deſignatus ſucceſſor Moſis. Alterum, quod Moſes dederit illi *partem gloriæ ſuæ*, id eſt, quod non dederit illi totam poteſtatem quam habebat, tàm ſæcularem, quâm Eccleſiaſticam, ſed tantum ſæcularem. Tertium, quod voluerit illum ſubeſſe Eleazaro Sacerdoti, & ad eius imperia omnia facere. Hoc enim ſignificant illa verba; *Pro hoc* (Ioſue) *ſi quid agendum erit, Eleazar Sacerdos conſulet Dominum. Ad verbum eius* id eſt. Eleazari, *egredietur & ingredietur Ioſue.*

28. Hinc facilè intelliges, quàm alieno ſenſu à te citatum ſit illud; *Sicut in iſtis obediuimus Moſi, ita obediemus & tibi.* Tu enim ſic accipis, quaſi populus Iudæorum debuerit in omnibus, tàm Eccleſiaſticis quàm ſæcularibus obedire Ioſuæ, ſicut obediuerat Moſi. Sed erras. Primo, q̃a in Eccleſiaſticis debebãt obedire Eleazaro ſacerdoti. Secundo quia illa verba, *Sicut* obedi-

obedivimus Mosi, non sunt prolata à toto populo, sed tantum à Rubenitis, Gaditis, & dimidia tribu Manasse. Nec illi voluerunt dicere, quod vellent obedire Iosuæ in omnibus simpliciter, in quibus Mosi obediuerant (tametsi sæpè huic obmurmurarint, & non obedierint) sed in iis tantum, quæ à Mose circa illos constituta erant; nimirum, vt relictis vxoribus, filiis, aciumentis in eo loco, in quo tunc erant, ipsi armati cum reliquis tribubus transirent Iordanem, & pugnarent contra hostes, donec iis debellatis, reliquæ tribus haberent quietam ibi possessionem. Hoc patet ex contextu, qui sic habet; *Rubenitis quoque & Gaditis, & dimidiæ tribui Manasse ait: Mementote sermonis, quem præcepit vobis Moses famulus domini dicens: Dominus DEVS vester dedit vobis requiem, & omnem Terram. Vxores vestræ & filij ac iumenta manebunt in terra, quam tradidit vobis Moses trans Iordanem. Vos autem transite armati ante fratres vestros, omnes fortes manu, & pugnate pro eis, donec det dominus requiem fratribus vestris, sicut & vobis dedit, & possideant ipsi quoque Terram, quam dominus DEVS vester daturus est eis: & sic reuertemini in terram possessionis*

ſeſſionis veſtræ, & habitabitis in ea, quam vobis dedit Moſes famulus Domini trans Iordanem contra Solis ortum. Vnde, quod immediatè ſequitur (*Omnia, quæ præcepiſti nobis, faciemus, & quocunque miſeris, ibimus: ſicut obediuimus in cunctis Moſi, ita obediemus & tibi.*) refertur ad illa, quæ præceſſerunt. At in iis, quæ præceſſerunt, nulla fit mentio rerum Eccleſiaſticarum, ſed tantum belli ſuſcipiendi contra hoſtes, qui terram inhabitabant.

29. Igitur ex hac parte, vt vides, corruit tuum argumentum, & ex falſo principio procedit. Ex altera parte, quâ agitur de Regibus gentilibus & idololatris, non video, quam vim habeat. Nam tres illi Reges, quos citaſti, vel ex tua ſententia, fuerunt Primates Eccleſſæ DEI, vel non fuerunt. Non dices fuiſſe, quia non ſemel contrarium aſſeris in *Tortura* tua. Et merito; quia qui extra Eccleſiam DEI ſunt, non poſſunt eſſe in eâ Principes & gubernatores. Si ergo non fuerunt Primates Eccleſiæ; ſicut reuera non fuerunt; quomodo illorum exemplo probare vis, Regem Angliæ eſſe primatem Eccleſiæ? Hoc ſolum video te poſſe efficere, quod

ſicut Iudæi non audebant egredi ex Ægypto, vt Deo ſacrificarent, ſine venia Pharaonis, qui illos ſuo iugo crudeliter ſubiecerat; ſic etiam Catholici, qui in Anglia ſunt, non auſint egredi ad loca Catholica, vt ibi Euchariſtiam Catholico ritu ſuſcipiant, niſi impetrata venia à Iacobo Rege, qui id ſine ſua voluntate non vult fieri, ſub pœna carceris aut capitis. Et ſic deinceps. Sed quid hoc ad Primatum Eccleſiæ? Potius ad tyrannidem, vel impietatem ſpectare dixerim.

EPILOGVS.

HAbes breuiter, quid mihi viſum ſit de tuo libro, quem pro Rege ſcripſiſti. Habes, inquam, hæc tria puncta. Primò, quod ſæpè, non tam argumentis, quàm conuitiis rem geſſeris. Secundò, quod omnia Paradoxis ac falſis opinionibus fœdaueris. Tertio, quod Primatū Regis, quem aſtruere voluiſti, euerteris potius, quam firmaueris. Et hæc omnia ex ſtudio adulandi Regi, orta ſunt. Igitur, ſi hoc ſtudium repreſſeris, & ſolam rei veritatem ſpectaueris; facillimum erit, priora vitia emendare. Quod vt facias, omnino tibi

tibi author ſim. Facies autem, ſi DEVM, qui prima veritas eſt, præ oculis habebis.

APPENDIX.

De comparatione Regis & Pontificis.

TV quidem in tuo libro, ſic componis Regem & Pontificem inter ſe, vt apertè huius authoritatem deprimas; illius, ſupra quàm par eſt, extollas. Igitur, quid ante te ſenſerint alii, paucis tibi ob oculos proponam; vt integrum tibi ſit, vel mutatâ ſententiâ, in eorum arbitrio acquieſcere; vel retenta, in errore peruicaciter perſiſtere. Sic ergo alij ante te.

Num. 27. 21. *Pro Ioſue, ſi quid agendum erit, Eleazar Sacerdos conſulet Dominum. Ad verbum illius* (Eleazari) *egredietur & ingredietur ipſe, & omnes filij Iſrael cum eo, & cætera multitudo.* Igitur Princeps ſæcularis iubetur ad arbitrium Sacerdotis ſua facere.

Deuter. 17. 12. *Qui ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, morietur homo ille, & auferes malum de Iſraël.*

1. Reg. 22. 17. *Ait Rex Saul emiſſariis, qui*

non reputabitur tibi in gloriam. Iratusq́; Ozias, minabatur Sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram Sacerdotibus: Et festinato expulerunt eum.

Ioan. 21. 32. *Pasce oues meas.* Matth. 16. 19. *Tibi dabo claues regni cœlorum.* Act. 20. 28. *Spiritus sanctus posuit Episcopos*, non Reges sæculares, *regere Ecclesiam Dei.* 1. Corinth. 4. 1. *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* 2. Corint. 5. 20. *Pro Christo legatione fungimur.*

Gregorius Nazianzenus ad Imperatores Constantinopolitanos, apud Gratianum dist. 10. can. 7. *Libenter accipitis, quod lex Christi Sacerdotali vos subiicit potestati. Dedit enim & nobis potestatem: dedit & principatum multo perfectiorem principatibus vestris.*

Gregorius Papa ad Hermannum, Episcopum Metensem, dist. 96. can. 9. *Quis dubitet Sacerdotes Christi, Regum & Principum Patres & Magistros censeri?*

Ioan. Papa, dist. 96. can. 11. *Si Imperator Catholicus est: filius est, non Præsul Ecclesiæ. Quod ad religionem competit, discere ei competit, non docere.* Et infra; *Imperatores* & Reges *Christiani subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, non præferre.*